

Istungidokument

B9-0502/2022

21.11.2022

RESOLUTSIOONI ETTEPANEK

komisjoni avalduse alusel

vastavalt kodukorra artikli 132 lõikele 2

energiaharta lepingu ajakohastamise tulemuste kohta
(2022/2934(RSP))

**Marie-Pierre Vedrenne, Claudia Gamon, Klemen Grošelj, Martin Hojsík,
Nicolae Ștefănuță**
fraktsiooni Renew nimel

Euroopa Parlamendi resolutsioon energiaharta lepingu ajakohastamise tulemuste kohta (2022/2934(RSP))

Euroopa Parlament,

- võttes arvesse 1994. aastal allkirjastatud ja 1998. aastal jõustunud energiaharta lepingut;
 - võttes arvesse komisjoni 11. detsembri 2019. aasta teatist „Euroopa roheline kokkulepe“ (COM(2019)0640),
 - võttes arvesse komisjoni 28. septembri 2021. aasta soovitus (EL) 2021/1749 pealkirjaga „Energiatõhususe esikohale seadmine – põhimõtete rakendamine“¹ ja sellele lisatud suuniseid,
 - võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. detsembri 2018. aasta direktiivi (EL) 2018/2001 taastuvatest energiaallikatest toodetud energia kasutamise edendamise kohta²,
 - võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. detsembri 2018. aasta direktiivi (EL) 2018/2002, millega muudetakse direktiivi 2012/27/EL, milles käsitletakse energiatõhusust³,
 - võttes arvesse 2017. aastal alustatud energiaharta lepingu uuendamist ja sellekohast ELi harta teksti ettepanekut,
 - võttes arvesse oma 23. juuni 2022. aasta resolutsiooni ELi rahvusvahelise investeerimispoliitika tuleviku kohta⁴, milles kutsuti üles ette valmistama koordineeritud taganemist energiaharta lepingust,
 - võttes arvesse kodukorra artikli 132 lõiget 2,
- A. arvestades, et energiaharta leping on rahvusvaheline leping, millega luuakse fossiilkütusetööstuse koostööraamistik; arvestades, et leping allkirjastati 1994. aasta detsembris ja jõustus 1998. aasta aprillis; arvestades, et energiaharta lepingu on allkirjastanud 53 osalist, sealhulgas Euroopa Liit ning Euratom ja kõik selle liikmesriigid peale Itaalia;
- B. arvestades, et energiaharta lepingu esialgne eesmärk oli luua foorum ida-lääne poliitikaalaseks koostööks energeetika, investeringute kaitse, kaubanduse ja transiidi valdkonnas; arvestades, et energiaharta lepingu investeringute kaitset käsitlevaid sätteid ei ole alates 1990. aastatest ajakohastatud ja et võrreldes uute standarditega, mis kehtestati investeerimispoliitikat käsitleva ELi muudetud lähenemisviisiga, on need

¹ ELT L 350, 4.10.2021, lk 9.

² ELT L 328, 21.12.2018, lk 82.

³ ELT L 328, 21.12.2018, lk 210.

⁴ Vastuvõetud tekstid, P9_TA(2022)0268.

aegunud;

- C. arvestades, et energiaharta lepingust on saanud kõige enam kohtuvaidlusi põhjustanud investeerimisleping maailmas, kusjuures enamik vaidlusi on ELi-sisesed, mis tähendab, et ELi ühe liikmesriigi investorid on vastamisi ELi teise liikmesriigi investoritega;
- D. arvestades, et nõukogu andis 2019. aasta juulis komisjonile volituse pidada läbirääkimisi energiaharta lepingu põhjaliku ajakohastamise üle, sest energiaharta lepingut on vaja oluliselt reformida nii investeringute kaitse standardite kui ka lepingu jätkusuutlikkuse tugevdamise mõttes;
- E. arvestades, et 2020. aasta mais esitas EL ettepaneku energiaharta lepingu ajakohastamiseks; arvestades, et 15. veebruaril 2021 esitas EL energiaharta lepingu sekretariaadile täiendava ettepaneku käsitleda mõiste „energiasektori majandustegevus“ määratlemise küsimust (niinimetatud fossiilkütuste erandit); arvestades, et alates 2020. aasta juulist on toimunud 15 läbirääkimisvoor; arvestades, et 24. juunil 2022 toimunud energiaharta konverentsi erakorralisel kohtumisel kiideti heaks ajakohastamisläbirääkimiste tulemused ja teksti osas jõuti põhimõttelisele kokkuleppele;
- F. arvestades, et paljud ELi liikmesriigid on väljendanud rahulolematust energiaharta lepinguga; arvestades, et kriitikute väitel ei sobi energiaharta leping kliimamuutustega võitlemiseks ja et see pärsib energiaga seotud seadusloomet, mis omakorda takistab üleminekut taastuvenergiale;
- G. arvestades, et Euroopa Parlament peab ajakohastamisega edasiliikumiseks andma oma nõusoleku;
- H. arvestades, et 15. novembri 2022. aasta seisuga on Hispaania, Madalmaad, Poola, Saksamaa, Sloveenia ja Prantsusmaa väljendanud kavatsust energiaharta lepingust taganeda ning Itaalia on juba taganenud,
 - 1. tunnistab, et energiaharta lepingut on tõsiselt kritiseeritud, sest seda peetakse takistuseks liikmesriikide üleminekul taastuvenergiale; on seisukohal, et praegune energiaharta leping ei ole enam kooskõlas rohelise kokkuleppe, Pariisi kokkuleppe ega kliimamääruse eesmärkidega⁵; on seisukohal, et energiaharta leping on aegunud dokument, mis ei teeni enam Euroopa Liidu huve, eriti seoses eesmärgiga saada 2050. aastaks kliimaneutraalseks;
 - 2. tunnustab komisjoni pühendumist talle ajakohastamisläbirääkimisteks antud mandaadi täitmisele, nimelt välistada suurema osa fossiilkütustesse tehtud investeringute kaitse ja tagada energiaharta lepingu kooskõla Pariisi kokkuleppega, säilitades samal ajal ELi suutlikkuse töötada välja avaliku poliitika meetmed, mis on kooskõlas võetud kohustusega saada 2050. aastaks esimeseks kliimaneutraalseks maailmajaoks;

⁵ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 30. juuni 2021. aasta määrus (EL) 2021/1119, millega kehtestatakse kliimaneutraalsuse saavutamise raamistik ning muudetakse määruseid (EÜ) nr 401/2009 ja (EL) 2018/1999 (ELT L 243, 9.7.2021);

3. kordab oma üleskutset komisjonile ja liikmesriikidele alustada ettevalmistusi energiaharta lepingust koordineeritud taganemiseks ja lepingu sõlmimiseks, millega välistatakse aegumisklausli kohaldamine huvitatud lepinguosaliste vahel;
4. rõhutab, et energiaharta lepingu muutmine nõuab iga-aastasel konverentsil kõikide lepinguosaliste ühehäälsel nõusolekul; kordab muret selle pärast, et paljud konventsiooniosalisel ei jaga ELi eesmärke kliimamuutuste leevendamise, kestliku arengu ja energiasüsteemi ümberkujundamise valdkonnas, hoolimata asjaolust, et nad kõik on allkirjastanud ka Pariisi kokkuleppe;
5. rõhutab, et murettekitav hulk investeeringuid käsitlevaid nõudeid on seotud keskkonnameetmetega; väljendab kahetsust asjaolu üle, et seoses kliima-, fossiilkütuste kasutamise lõpetamise või õiglase ülemineku poliitikaga kaevatakse mitmeid riike, kaasa arvatud liikmesriike, kohtusse;
6. väljendab heameelt Euroopa Liidu Kohtu selgituse üle, et energiaharta lepingus sisalduvad investori ja riigi vaheliste vaidluste lahendamise sätted ei ole kohaldatavad liidusiseste vaidluste puhul; märgib murega, et Achmea kohtuasjas tehtud otsus⁶ ei takistanud vahekohtuid jätkamast ELi-siseste investimisvaidluste arutamist; palub liikmesriike ja komisjoni sõltumata sellest, kas otsustatakse toetada energiaharta lepingu ajakohastamist või mitte, võtta vastu omavaheline kokkulepe energiaharta lepingu kohaldamatuse kohta ELi-sisestes vaidlustes;
7. tuletab meelde oma eelmises resolutsioonis sätestatud tingimusi, et energiaharta lepingu ajakohastamine oleks pidanud liikuma edasi investori ja riigi vaheliste vaidluste lahendamise süsteemist, lõpetama fossiilkütustesse tehtud investeeringute kaitse ja piirama aegumisklausli mõju;
8. peab kahetsusväärseks, et ajakohastamisläbirääkimiste tulemused ei ole kooskõlas Euroopa Parlamendi kehtestatud tingimustega ega ole ikka veel kooskõlas Euroopa rohelistes kokkuleppes määratletud eesmärkidega ELile; tuletab meelde, et Euroopa Parlamendil palutakse anda nõusolek ajakohastamisprotsessi jätkamiseks; peab kahetsusväärseks, et ajakohastatud energiaharta lepingu ettepanekuga säilitatakse olemasolevate fossiilkütustesse tehtud investeeringute kaitse kümne aasta jooksul ning et uued fossiilkütustesse tehtavad investeeringud jäetakse välja alles pärast seda, kui osalisriigid on ajakohastatud energiaharta lepingu ratifitseerinud, mis tähendab aastatepikkust ebakindlust; peab kahetsusväärseks, et see ajakohastamine ei võimalda luua uut vahekohtusüsteemi ning et endiselt jääb kasutusele investori ja riigi vaheliste vaidluste lahendamise süsteem; peab kahetsusväärseks, et ajakohastamisläbirääkimiste tulemused ei ole aegumisklauslit reforminud, mis tähendab, et taganemise korral kohaldatakse energiaharta lepingut taganenud poole suhtes veel 20 aasta jooksul;
9. tervitab seoses sellega mitme liikmesriigi kavatsust energiaharta lepingust taganeda; nõuab tungival, et energiaharta lepingust taganemise kavatsusest teatanud liikmesriigid paluksid komisjonil esitada kava, millega tagada ELi kooskõlastatud taganemine energiaharta lepingust; peab kahetsusväärseks, et alternatiivina mitterahuldavatele

⁶ Euroopa Kohtu 6. märtsi 2018. aasta kohtuasi *Slowakische Republik v Achmea BV*, C-284/16, ECLI:EU:C:2018:158.

tulemustele või ajakohastamisprotsessi nurjumisele ei ole komisjon niisuguse kooskõlastatud taganemisega tegelenud ega jaganud teema kohta vähimatki teavet, seda vaatamata parlamendi esitatud mitmele nõudmisele alates ajakohastamisläbirääkimiste algusest;

10. rõhutab vajadust tegutseda koordineeritult Euroopa, mitte ainult liikmesriikide tasandil, et olla tugevamad taganemisläbirääkimistel, piirata aegumisklausli negatiivset mõju ja tõhusalt keelustada ELi-sisesed vaidlused;
11. kutsub komisjoni üles tunnistama, et Euroopa Parlament ja paljud liikmesriigid ei toeta nõukogus ajakohastatud energiaharta lepingut, ning tegutsema vastavalt järgmisel energiaharta konverentsil, teatades ELi ja selle liikmesriikide nimel lepingust kooskõlastatult taganemisest;
12. teeb presidendile ülesandeks edastada käesolev resolutsioon nõukogule ja komisjonile ning liikmesriikide valitsustele ja parlamentidele.